

COMUNICATION PLAN

LIFE

Szachownica/PL

„Wykonanie zabiegów ochrony przyrody na Terenie Specjalnego Obszaru
Ochrony Siedlisk Natura 2000 Szachownica”

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W KATOWICACH
2017-06-30

Spis treści

O projekcie.....	3
O Szachownicy.....	3
Potrzeba realizacji	3
Instrument finansowy LIFE+	3
Realizacja projektu	4
Działania ochronne.....	4
Działania informacyjno-promocyjne podjęte w trakcie realizacji projektu	4
Strona internetowa	4
Materiały promocyjne	4
Udział w konferencjach naukowych.....	4
Współpraca z mass mediami	5
Publikacje w czasopismach branżowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym.....	5
Akcja wśród speleologów	5
Działania promocyjne w Internecie	5
Działania upowszechniające na terenie realizowanego projektu	5
Kontakty i współpraca międzynarodowa	5
Efekty działań prowadzonych w ramach projektu	6
Cele działań przewidzianych w ramach planu.....	6
Plan działań informacyjnych i upowszechniających po zakończeniu projektu	7
Promowanie projektu na branżowych seminariach i konferencjach	7
Dalsze rozpowszechnienie materiałów promocyjnych	7
Artykuły w prasie	7
Utrzymanie strony internetowej projektu	7
Współpraca z organizacjami zajmującymi się ochrona nietoperzy.....	7

O PROJEKCIE

O SZACHOWNICY

Jaskinia „Szachownica” to jeden z najdłuższych systemów jaskiniowych na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej. Znajduje się na terenie gminy Lipie. System podziemi powstał w wyniku rozmycia wapiennego wzgórza, znajdującego się na kierunku odpływu wód topniejącego łądolołu zlodowacenia środkowopolskiego.

Wiek jaskiń został określony na około 150 tysięcy lat. „Szachownicę” odsłonięto podczas eksploatacji wapienia, dla potrzeb miejscowej ludności. Wydobycie trwało do roku 1962. Obecnie obiekt składa się z pięciu osobnych jaskiń. Największą z nich jest „Szachownica I”, o długości korytarzy około 600 metrów. „Szachownica II”, położona w zachodniej części kamieniołomu liczy 200 metrów długości. Pozostałe (III - V), to małe fragmenty systemu zlokalizowane w południowej części kamieniołomu.

Cały system jaskiniowy znajduje się pod wzgórzem nazwanym Krzemieną Górą. Ze względu na swoje walory geologiczne zostało ono objęte ochroną prawną. 11 października 1978 roku na powierzchni 12,70 ha utworzony został rezerwat przyrody „Szachownica”.

Dzięki różnorodności warunków termicznych i nieograniczonej liczbie dogodnych kryjówek, w podziemiach hibernuje co roku ponad 2000 nietoperzy, reprezentujących dziesięć gatunków. Wśród nich są cztery gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, które stanowią przedmioty ochrony w tym obszarze: mopek (*Barbastella barbastellus*) 1308, nocek Bechsteina (*Myotis bechsteinii*) 1324, nocek łydkowłosy (*Myotis dasycneme*) 1318, nocek duży (*Myotis myotis*) 1304. Ze względu na wartości przyrodnicze i znaczenie dla stanu zachowania populacji nietoperzy, jaskinia „Szachownica” została włączona do sieci obszarów Natura 2000, jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.

POTRZEBA REALIZACJI

Choć geneza powstania jaskini „Szachownica” związana jest z naturalnymi procesami, jej obecny kształt jest efektem trwającej do roku 1962 eksploatacji wapienia. W konsekwencji działalności górniczej i procesów wietrzenia w podziemiach obserwowano bardzo intensywne procesy dezintegracji górotworu, przejawiające się między innymi odpadaniem skał ze stropu i ścian oraz wyraźnymi ugięciami ławicy stropowej.

Na etapie prac przedprojektowych stwierdzono, że destrukcja jaskini skutkowałaby ograniczeniem liczby i kubatury pomieszczeń wykorzystywanych przez nietoperze, zmianą mikroklimatu w pozostałych częściach jaskini oraz pojawieniem się przeszkód, o trudnej do przewidzenia skali, uniemożliwiających wlot nietoperzy do zachowanych części korytarzy. Dotychczasowe hibernakulum w wyniku zmian mikroklimatycznych bez wątpienia mogłoby stracić swoje właściwości. Szczególnie negatywne oddziaływanie dla jaskini miałby ewentualny zawal stropu, który w znaczny sposób ograniczyłby miejsca sezonowego, masowego rojenia nietoperzy.

Obowiązkiem państwa członkowskiego UE jest zapewnienie właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk, dla którego został utworzony obszar Natura 2000. W przypadku „Szachownicy” stwierdzono, że warunkiem utrzymania właściwego stanu ochrony nietoperzy na terenie obszaru, jest zatrzymanie dezintegracji stropu jaskini „Szachownica I” w części sztucznie poszerzonej oraz okolic otworu jaskini „Szachownica II”.

INSTRUMENT FINANSOWY LIFE+

Szansę na realizację zadania umożliwił instrument finansowy LIFE+. W 2012 roku Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach przygotowała wniosek o dofinansowanie projektu polegającego na wzmocnieniu górotworu jaskini „Szachownica”. Wniosek przeszedł pozytywną weryfikację i uzyskał poparcie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, będącego drugim z finansujących realizację projektu.

REALIZACJA PROJEKTU

DZIAŁANIA OCHRONNE

Pierwszym krokiem, przed przystąpieniem do fizycznego wzmocnienia górotworu, było wykonanie szczegółowego projektu technicznego dla planowanych zabezpieczeń. Do dokumentacji sporządzono ekspertyzę zawierającą opis wpływu planowanych prac na środowisko wraz z podaniem środków koniecznych do zastosowania, minimalizujących i ograniczających negatywny wpływ.

Prace polegające na konserwacji i wzmocnieniu struktury skalnej górotworu przeprowadzono w latach 2015 - 2016. W ramach robót została zastosowana kombinacja iniekcji, kotwienia oraz fizycznego podparcia stropów w najbardziej newralgicznych miejscach. Dodatkowo ulegające destrukcji ociosy, zostały opięte siatką, a ich strukturę wzmocniono przez kotwy iniekcyjne.

Głównym celem projektu było zachowanie istotnego miejsca występowania nietoperzy. Osiągnięto go poprzez zatrzymanie dezintegracji stropu obiektu. Wzmocnienia górotworu wykonano w zagrożonych zawałem salach jaskini „Szachownica” Zakładane cele zostały osiągnięte.

W celu wzmocnienia efektu ekologicznego zadania, podjęto również działania mające na celu uporządkowanie ruchu turystycznego w bezpośrednim sąsiedztwie jaskini. Z bloków skalnych wykonano wizualną barierę wokół otworu wejściowego do jaskini „Szachownica I”. Wygrodenie przed jaskinią ma jasno i wyraźnie informować o niedostępności jaskini do zwiedzania.

Poza tym ma zminimalizować zagrożenie, jakim jest niepokojenie nietoperzy przez turystów. Strop i ociosy jaskini zostały zabezpieczone tak, aby umożliwić w niej przebywanie nietoperzy. Zgodnie z założeniem projektu nie wykonywano żadnych prac, w celu udostępnienia turystycznego obiektu. Jaskinia „Szachownica” nadal stanowi zagrożenie dla odwiedzających. Cały czas występują tu niewielkie obrywy odłamków skał, ponieważ strop nie został całkowicie zaklejony i zabezpieczony.

DZIAŁANIA INFORMACYJNO – PROMOCYJNE PODJĘTE W TRAKCIE REALIZACJI PROJEKTU

Równocześnie z prowadzeniem właściwych działań ochronnych prowadzono na bieżąco przez cały okres projektu upowszechnianie oraz promocję zadania poprzez:

STRONA INTERNETOWA

W ramach zadania została utworzona i prowadzona strona internetowa <http://lifeszachownica.pl>, na której znalazł się opis projektu, zrealizowanych działań oraz cele i osiągnięte rezultaty. Serwis internetowy umożliwia również pobranie materiałów informacyjnych służących upowszechnianiu projektu.

MATERIAŁY PROMOCYJNE

W celu upowszechniania wiedzy o projekcie wytworzone zostały materiały promocyjne w tym: foldery, ulotki, plakat, materiały promocyjne (notesy, teczki), torby wielokrotnego użytku, napędy pendrive, smycze.

Materiały te były rozpowszechniane wśród zainteresowanych osób oraz stanowiły środek pomocniczy podczas zajęć edukacyjnych.

UDZIAŁ W KONFERENCJACH NAUKOWYCH

Wyniki prac wykonanych w ramach projektu były prezentowane na konferencjach, panelach i warsztatach o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Udział w takich wydarzeniach zapewnił dostęp do wiedzy o projekcie dla wielu zainteresowanych grup odbiorców i różnorodnych podmiotów. Projekt promowany był na konferencjach branżowych dotyczących ochrony przyrody, turystyki i górnictwa. W ramach tego zadania dystrybuowane były również materiały wykorzystywane do promocji projektu.

WSPÓŁPRACA Z MASS MEDIAMI

W wyniku działań upowszechniających zainteresowano projektem środki masowego przekazu. Były nimi zarówno telewizja, radio jak i prasa. Wynikiem współpracy były cyklicznie ukazujące się informacje, artykuły i reportaże o działaniach prowadzonych w ramach zadania.

PUBLIKACJE W CZASOPISMACH BRANŻOWYCH O ZASIĘGU KRAJOWYM I MIĘDZYNARODOWYM

W ramach projektu zlecono wykonawcy zewnętrznemu przygotowanie oraz publikację materiałów o projekcie w czasopismach branżowych zajmujących się ochroną przyrody a w szczególności nietoperzy. Celem działania było zaprezentowanie informacji o projekcie wśród środowisk zajmujących się ochroną tej grupy zwierząt.

AKCJA WŚRÓD SPELEOLOGÓW

W ramach projektu zlecono wykonawcy zewnętrznemu przygotowanie oraz publikację materiałów o projekcie wśród środowisk zajmujących się speleologią i eksploracją jaskiń. Akcja obejmowała działania promocyjne w prasie, Internecie oraz na konferencjach i panelach dyskusyjnych. Celem zadania było zaprezentowanie informacji o projekcie wśród grotolazów i badaczy jaskiń.

DZIAŁANIA PROMOCYJNE W INTERNECIE

Pracownicy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach swoje działania upowszechniające prowadzili również wśród e-interesariuszy. Publikowane były artykuły o projekcie na różnych portalach, odpowiadano na pytania oraz prowadzono edukację i promocję poprzez portal społecznościowy Facebook.

DZIAŁANIA UPOWSZECHNIAJĄCE NA TERENIE REALIZOWANEGO PROJEKTU

Akcję informacyjną prowadzono również wśród mieszkańców gminy oraz turystów i wszelkich zainteresowanych osób. Realizacja działań upowszechniających wpłynęła na świadomość ekologiczną społeczeństwa, w tym społeczeństwa lokalnego. Jednak dalej dostrzeżono potrzebę aktywizacji społeczności lokalnej, cechującej się brakiem zaangażowania w działania proekologiczne. Projekt i realizowane w jego ramach działania informacyjne przyczyniły się do polepszenia wizerunku programu Natura 2000. Szereg akcji, ich forma i liczba, spowodowały wzrost rozpoznawalności programu w konsekwencji wpływając na zmniejszenie liczby osób negatywnie postrzegających sieć Natura 2000. Obecnie program kojarzony jest z korzyściami jakie przynosi lokalnej społeczności i przyrodzie, co potwierdza poprawę wizerunku.

KONTAKTY I WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Podczas realizacji projektu pracownicy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach odbyli trzy wizyty studyjne do podmiotów realizujących projekty ukierunkowane na ochronę nietoperzy, były to:

- Wdrażanie zadań ochronnych na obszarach sieci Natura 2000 i rezerwach przyrody w województwie lubelskim;
- The Mayener Grubenfeld Project;
- Bat conservation in Pădurea Craiului, Bihor and Trascău Mountains nr LIFE08 NAT/RO/000504.

Głównym elementem wyjazdów były spotkania z osobami realizującymi działania w ramach powyżej wymienionych projektów, umożliwiające wymianę informacji i doświadczeń. Tworzenie tzw. sieci między projektami miało na celu pomoc w realizacji zadania poprzez poszerzenie wiedzy beneficjentów.

EFEKTY DZIAŁAŃ PROWADZONYCH W RAMACH PROJEKTU:

1. Podczas prac przygotowawczych opracowano pełną dokumentację techniczną dla planowanych do wykonania prac polegających na zabezpieczeniu jaskini „Szachownica” przed niekontrolowanym zawałem.
2. W fazie głównej projektu poprzez zabezpieczenie górotworu jaskini, utrzymano przed utratą miejsce hibernacji nietoperzy na terenie obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Szachownica PLH240004.
3. W wyniku działań upowszechniających uzyskano podniesienie świadomości ekologicznej oraz poszerzenie wiedzy społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody a szczególności ochrony nietoperzy.

CELE DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH W RAMACH PLANU:

1. Prowadzenie dalszych działań informacyjno-promocyjnych.
2. Skuteczna promocja nietoperzy oraz wzrost przekonania społeczeństwa do konieczności ochrony tych zwierząt i ich schronień.
3. Dalszy wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.
4. Utrwalenie wśród społeczeństwa prawidłowych nawyków związanych z zachowaniem się w miejscach posiadających status dla ochrony nietoperzy.
5. Wsparcie potencjalnych beneficjentów Instrumentu Finansowego LIFE.

PLAN DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH I UPOWSZECHNIAJĄCYCH PO ZAKOŃCZENIU PROJEKTU

PROMOWANIE PROJEKTU NA BRANŻOWYCH SEMINARIACH I KONFERENCJACH

W ramach działań po zakończeniu projektu LIFE przewiduje się udział przedstawicieli Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach w konferencjach oraz seminariach w celu kontynuacji upowszechniania wiedzy o projekcie, jego rezultatach.

Prezentowane materiały będą zawierały informacje o finansowaniu projektu.

DALSZE ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW PROMOCYJNYCH

Podczas realizacji projektu przygotowane zostały następujące materiały promocyjne:

- foldery A3;
- ulotki;
- plakat;
- materiały promocyjne (notesy, teczki);
- torby wielokrotnego użytku;
- napędy pendrive;
- smycze.

Po zakończeniu projektu będą one:

- udostępnione w wersji elektronicznej na stronie internetowej;
- rozsyłane drogą pocztową na prośbę do wszystkich zainteresowanych tematyką;
- rozdawane w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach;
- dystrybuowane na spotkaniach, seminariach i konferencjach naukowych.

ARTYKUŁY W PRASIE

Po zakończeniu projektu Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach będzie w dalszym ciągu publikować w prasie informacje na temat zrealizowanego projektu oraz ochrony nietoperzy. Duży nacisk położony zostanie na czasopisma o zasięgu regionalnym.

UTRZYMANIE STRONY INTERNETOWEJ PROJEKTU

Pomimo zakończenia projektu w dalszym ciągu zapewniony będzie dostęp do strony internetowej. Dodatkowo strona będzie również uzupełniana nowymi informacjami.

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI ZAJMUJĄCYMI SIĘ OCHRONĄ NIETOPERZY

W celu zapewnienia właściwej ochrony nietoperzy na terenie obszaru projektu Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach będzie kontynuować współpracę ze środowiskiem chiropterologów prowadzącym działania w Szachownicy.

Współpraca obejmować będzie:

- promowanie wykonanych w ramach projektu działań i uzyskanych wyników oraz wykorzystanie zdobytych w ramach projektu doświadczeń,
- konsultację i wymianę informacji mającą na celu ochronę nietoperzy na terenie obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Szachownica
- podejmowania wspólnych działań w zakresie popularyzacji i upowszechniania wyników pracy jako materiału naukowego wykorzystywanego m.in. w publikacjach naukowych, rozprawach doktorskich, habilitacyjnych itp.

Budżet na realizację tych zadań będzie pochodził ze środków Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach lub w przypadku braku możliwości finansowania działań w przedstawiiony sposób z dotacji pochodzących z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.